

YÜKSEK DİN ÖĞRENİMİ GÖREN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE ALGISI, TÜRKİYE'Yİ TERCİH NEDENLERİ VE YÜKSEK DİN EĞİTİMİ BEKLENTİLERİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

A QUALITATIVE STUDY ON TURKEY PERCEPTION OF INTERNATIONAL HIGHER RELIGIOUS EDUCATION STUDENTS AND THEIR REASONS TO PREFER TURKEY AND THEIR EXPECTATIONS ABOUT HIGHER RELIGIOUS EDUCATION

Ramazan BULUT*

Öz

Küreselleşmenin sonucu ortaya çıkan ve yaygınlık kazanan uluslararası öğrenci olgusu, daha iyi bir eğitim almak, dil öğrenmek, bilgi ve görgülerini arttırmak amaçlı ülkeler arası eğitim hareketliliğini ifade etmektedir. Uzun yıllardır yüksek din eğitimi almak için Mısır ve Suudi Arabistan gibi Ortadoğu ülkelerine öğrenci gönderen Türkiye'ye son yıllarda farklı İslam coğrafyalarından yüksek din öğrenimi için öğrencilerin gelmesi ülkemizde çarpıcı bir değişimi göstermektedir. Bu bağlamda makale, Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye algılarını, Türkiye'de eğitim alma nedenlerini ve Yüksek din öğretiminden beklentilerinin neler olduğunu nitel tekniklerle ortaya konulmasını amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Öğrenci, Yüksek Din Öğrenimi, Türkiye Algısı.

Abstract

The phenomenon of international student which has emerged as a result of globalization and become popular means the cross-country educational mobility which aims to get better education, learn a language, increase knowledge and manners. The fact that in recent years students for higher religious education has come to Turkey, which sent students to Middle Eastern countries such as Egypt and Saudi Arabia for many years, from different Islamic geography indicates a dramatic change in our country. In this context, it is aimed to present Turkey perceptions of international students studying in Uşak University Faculty of Islamic Sciences, their reasons to prefer Turkey for education and their expectations from higher religious education through qualitative techniques.

Keywords: International Student, Higher Religious Education, Turkey Perception.

GİRİŞ: ULUSLARARASI ÖĞRENCİ OLGUSU, ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ VE SORULARI

Çok yönlü değişimin yaşandığı günümüz dünyasında küreselleşme, bir yandan bu değişime ivme kazandırırken diğer yandan değişimden etkilenmekte, dolayısıyla ekonomiden, kültüre, sağlıktan eğitime neredeyse her alanda küreselleşmenin farklı süreçleri görülebilmektedir. Adeta küresel bir köye dönüşen Dünyada, farklı kültür, inanç ve coğrafyaların kaynaşma ve kültürel alışveriş içinde oldukları, bunun da en yaygın şekilde eğitim alanında gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Uluslararası öğrencilerin çoğunlukla sosyo-ekonomik düzeyi düşük ülkelere gelişmiş kabul edilen ülkelere yükseköğretim görmek amacıyla rağbet ettikleri görülmektedir. Daha iyi bir eğitim almak, dil öğrenmek, bilgi ve görgülerini arttırmak amaçlı ülkeler arası eğitim hareketliliği günümüzün olguları arasındadır. Yabancı bir ülkedeki eğitim ortamına, ülkenin diline, kültürüne ve ekonomik şartlarına uyum sağlama becerileri öğrencilerin yaşam deneyimlerini hızlı kazanmaya, çeşitli sorunlarla baş edebilme yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Küresel dünyada her şey gibi bilgi de hızlı şekilde değişmekte, bilgiyi elde etme kadar onu kullanma ve geliştirme gibi yenileyici faktörler uluslararası öğrenci olgusunu giderek önem kazandırmaktadır. Eğitimin özellikle de yükseköğretimin ülkelerin ekonomik, kültürel ve insan kaynakları bağlamında yumuşak gücünü oluşturdukları söylenebilir. Dünya öğrenci hareketliliğinden en büyük payı alan ülkelerin ekonomik açıdan ileri, milli gelirleri yüksek ve demokrasinin beşiği olarak kabul edilen bölgeler olduğu görülmektedir (Ger vd., 2017, 5, Çetinsaya, 2014, 185, Özoglu, Gür, Coşkun, 2012, 16). Küreselleşen eğitim hareketliliği, üniversiteleri dünya eğitim pazarından daha fazla pay almak için rekabetçi tavırlar almaya zorlamaktadır.

Küreselleşmenin beraberinde gelen bir olgu olan uluslararası öğrenci kavramı literatürde "*Türk vatandaşı olmayan ve Türkiye'de kurulu bir yükseköğretim kurumundaki bir programda burslu ya da burssuz olarak eğitim gören kişiler*" (K.B.,2015:19) olarak tanımlanmaktadır. Yabancı öğrenci tanımlanmasında belirleyici nitelik "*öğrencinin ikamet izni olmakla birlikte bulunduğu ülkenin vatandaşı olmamasıdır*"(Demirhan, 2017, 548). İlk kanuni düzenlemenin 1983 yılında yapılmasına, 1990'lı yılların başından itibaren de öncelikli bir politika

*Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri, Din Sosyolojisi.

olarak kabul edilmesine rağmen, Türkiye'nin uluslararası öğrenci hareketliliğinden istediği payı aldığı söylenemez (Özoğlu, Gür, Coşkun, 2012, 4). 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren Türk üniversitelerinin de küresel eğitim sahasında önceki dönemlere nazaran yer aldıkları, yabancı öğrencilere yönelik artan ilginin fırsata çevrilmesi için inisiyatif aldıkları görülmektedir. Ülkelerin küresel ölçekte güçlerinin doğal bir yansıması olan üniversite eğitimi, kalkınma için motor işlevi görmekte aynı zamanda bu unsur sayesinde ülkeler küresel öğrenci hareketliliğinden ekonomik gelir ve yetişmiş insan kaynağı sağlayabilmektedir.

Dünya eğitim pazarından en büyük payı alan ülkelerin aynı zamanda kalkınmış ve güçlü demokratik sistemleri olan toplumlara ait olduğu görülmektedir (Ger vd., 2017, 5; Çetinsaya, 2014, 185, Özoğlu,Gür,Coşkun,2012,16). Uluslararası öğrenci hareketliliğinden pay almak ülkelerin gelişmişliğinin bir göstergesi sayılmaktadır. Bunun yanında üniversitelerin evrensel bilim camiasında yer bulabilmeleri aynı zamanda onların dünyanın çeşitli yerlerinden ne kadar öğrenciye sahip olduklarıyla da ilgilidir. Bu bağlamda Türkiye'nin dünya eğitim pazarından alacağı payın, kalkınması için her alanda sinerji oluşturacağı aşikardır. Küresel bir güç olma yönünde önemli ilerlemeler kaydeden ülkemizin üniversitelerinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin sorunlarını, memnuniyetlerini ve çözüm yollarını tespit etmeye yönelik son yıllarda artan akademik araştırmalar yapılmaktadır. Uluslararası öğrencilerin, Türkiye'de üniversite eğitimi alma tercihlerinde ekonomik olarak gelişmişlik, yükseköğretimde sağlanan imkanlar, kültürel yakınlık, yaşam maliyetinin düşüklüğü, coğrafi konum, Türkiye'de akrabaların olması, vize işlemleri ve ikamet kolaylığı (Ger vd., 2017,14) öne çıkmaktadır.

Uzun yıllardır din eğitimi almak için Mısır ve Suudi Arabistan gibi Ortadoğu ülkelerine öğrenci gönderen Türkiye'ye son yıllarda farklı İslam coğrafyalarından yüksek din öğrenimi için öğrencilerin gelmesi ülkemizde çarpıcı bir değişimi göstermektedir. Bu bağlamda makalenin amacı, Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye algıları, Türkiye'de eğitim alma nedenleri ve yüksek din öğretiminden beklentilerinin neler olduğunun sosyolojik bağlamda ortaya konulmasıdır. Yukarıdaki problem çerçevesinde makalede aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır:

1. Yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin Türkiye hakkında düşünceleri nelerdir?
2. Uluslararası öğrenciler niçin yüksek din öğrenim için Türkiye'yi tercih etmişlerdir?
3. Yüksek din öğrenimi gören öğrencilerin din eğitiminden beklentileri nelerdir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE SAHASI

Sosyal bilimlerde son yıllarda önem kazanan nitel araştırma yaklaşımları, kültür, inanç ve toplumsal/bireysel değerlere kendi özgüllükleri içinde bizzat eylemin aktörleri gözünden anlamayı referans almaktadır. Pozitivist yaklaşımlar toplumsal olguların dışarıdan açıklanabileceği ve sayısal indirgenmiş verilerin nesnellğine vurgu yaparken; anlamacı yaklaşımlarla temellendirilen nitel araştırmalar ise özneyi, aktörleri ve onların anlam dünyalarını merkeze alarak toplumsal anlam dünyalarının inşa edildiği süreçlere vurgu yapmaktadır. Araştırmada yöntem tercihinin konunun özgüllüğü bağlamına uygun şekilde bütünüyle nitel araştırma desenlerini kullanılmıştır. Nitel araştırma paradigmalarına uygun şekilde öncelikli veri toplama aracımız derinlemesine görüşme tekniği olacaktır. Çünkü görüşme tekniği "*İnsanların gerçekliğe ilişkin algılarına, anlamlarına, tanımlamalarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yoludur.*" (Punch, 2011,166) Gönüllük esasına göre fakültede devamlı uluslararası öğrencilerle derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, kodlanması yapılarak temalara uygun şekilde özetlenmiş ve genellik, aykırılık ve çarpıcılık içeren ifadelerin araştırmada değerlendirilmiştir.

Bu araştırma 2017-2018 eğitim yılında Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesinde kayıtlı öğrenim gören çeşitli sınıflarda okuyan ve gönüllülük esasına göre görüşülen 19 yabancı uyruklu öğrencileri ile sınırlıdır. Araştırmaya resmi olarak yabancı uyruklu öğrenci kabul edilen Avrupa'daki 3.kuşak Türk öğrenciler dâhil edilmemiştir.

Tablo:1 Uluslararası Öğrencilerin Ülkeleri ve Cinsiyetleri

Ülke	Kız	Erkek	Toplam
Afganistan	-	5	5
Suriye	3	3	6
Irak	-	1	1
Türkmenistan	-	3	3
Azerbaycan	-	1	1
Malezya	1	-	1
Endonezya	1	-	1
Kenya	1	-	1
Toplam	6	13	19

BULGULAR VE YORUMLAR

1. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE ALGILARI

İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören uluslararası öğrencilerin Türkiye algıları dini ve kültürel yakınlıkla ilişkili olarak olumludur. Öğrenciler, kendi ülkeleri ile karşılaştırma yaparak Türkiye'yi daha gelişmiş ve özgür bir ülke kabul etmekte. Öğrencilerin Türkiye hakkında düşünceleri "modern ve Müslüman ülke" noktasında toplanmaktadır. Türkiye'nin ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gelişmişliğinin öğrencilerin algılarını belirlediği söylenebilir. Bunların bir yansıması olan eğitim alanında gelişmişlik de, öğrencilerin Türkiye algılarını etkilemektedir. Bazı öğrencilerin daha önceden edindikleri Türkiye algıları ile Türkiye'de yaşarken beklentilerinin karşılanmadığı da görülmektedir.

Öğrenciler, Türkiye'yi *Müslüman, gelişmiş, özgür, huzurlu, demokratik, turistik bir ülke* olarak görmektedirler. Öğrencilerin büyük çoğunluğu buraya gelmeden önceki Türkiye algılarının beklentilerini karşıladığını ifade etmekte. Müslüman bir ülke olmasıyla birlikte aynı zamanda gelişmiş ülkelerle köprü konumunda bulunması Türkiye'nin çekiciliğini arttırmaktadır. Öğrencilerin, din eğitimi görmek için çeşitli ülkelerden Türkiye'ye olan eğiliminin arkasında olumlu ülke imajının büyük etkisi bulunduğu söylenebilir. Köylü'nün (2001, 141) yaptığı araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin "*birçok açıdan umduklarıyla bulduklarının bir olmadığından hayal kırıklığına uğradıkları*" bulgusuna ulaşılmıştır. Sınırlı da olsa iki veriyi karşılaştırdığımızda uluslararası öğrencilerin Türkiye algılarında pozitif yönde büyük bir değişim göze çarpmaktadır. Türk üniversitelerinin uluslararası öğrenci hareketliliğinden daha fazla pay alması söz konusu olumlu değişimin yansıması olarak kabul edilebilir.

Tablo 2: Görüşülen Uluslararası Öğrencilerin Türkiye Algıları

Tema	Öğrenci Görüşleri
Müslüman Türkiye	"Müslüman bir ülke olarak Türkiye'yi tanımak" UÖ1/E "İslam ülkesi olması." UÖ2/E "Müslüman bir ülke olduğu" UÖ18/K
Gelişmişlik ve İyi Yönetilme	"Lisedeyken Tv haberlerden Türkiye'nin gelişmişlik durumunu ve iyi yönetildiğini dinledim." UÖ3/E /"Ekonomik ve din açısından daha gelişmiş. Ve özgürlük" UÖ14/E "(İlmi yönden daha)Türkiye daha ileri seviyede" UÖ12/E /"Burada imkânlar çok" UÖ13/E
Özgür, Huzurlu ve Demokratik	"Huzur ve Özgürlük" UÖ9/E / "Güvenli ülke." UÖ10/E "İslam ülkesi olması, özgür olması." UÖ11/E "İslam ülkesi olması, baskıcı bir devletin olmayıp demokrasi yani özgürce rahat şekilde eğitimimizi sürdürmek için" UÖ2/E
İslam ülkesi bekliyordum ama değilmiş.	"İslam ülkesi olarak bekliyordum ama bizim ülkemizde insanlar daha dini geleneklere sahiptir. UÖ13/E
Misafirperver, Güzel, Turistik Bir Ülke	"Turistik bir yer" UÖ17/K "Misafirperver ve güzel bir ülke"UÖ19/K

2. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YÜKSEK DİN ÖĞRENİMİ İÇİN TÜRKİYE'Yİ TERCİH NEDENLERİ

Uluslararası öğrencilerin eğitim amacıyla ülke dışına çıkması ve ülke tercihlerinde *teşvik edici ve çekici faktörler* olmak üzere iki etkenden bahsetmek mümkündür. Birincisi *teşvik edici faktörlerdir ve ikiye ayrılmaktadır: (i)Kişisel faktörler: Aile, Sosyal ve ekonomik durum ve akrabaların yurt dışında olması (ii) Çevresel faktörler: öğrencinin kendi ülkesinde yüksek öğretim kurumlarının kalite ve nicelik olarak yetersizliği, kültür, ekonomi, eğitim, dil, tarih ve din konularında başka bir bölgeye, ülke, şehir veya kuruluşa bağlılık, sosyoekonomik koşullar, eğitim ve yaşam pahalılığı, öğrenci çeken ülkelerin burs ve göç politikaları öne çıkmaktadır. Çekici faktörler ise, ülkeler ve eğitim olanakları hakkında detaylı bilgilerin varlığı ve kolay ulaşılabilirliği, eğitim sunan ülkenin eğitim sisteminin kalitesi ve bilinirliği, diplomalarının denkliğinin tanınması, eğitim ve yaşam maliyeti, eğitim kurumlarının yönetişimi, güvenlik ve sosyal-coğrafi bağlar* olarak öne çıkmaktadır. (Becter-Kolster, 2012, 13-14 aktaran; K.B., 2015, 28-39)

Yüksek din öğrenimi almak amacıyla Türkiye'yi niçin tercih ettikleri sorusu yöneltilen öğrenciler, Türkiye'yi ülkelerindeki terör örgütlerinin(Taliban) baskılarından uzaklaşmak, sahih İslamı öğrenme, ülkesindeki yetersiz veya çarpıtılmış din eğitimi, Türkiye'de (İslami) ilimlerin ileri olması, ülkesindeki savaş, etnik, mezhepsel, Türkiye'deki ekonomik rahatlık, iş imkânları ve fakültenin ismi gibi gerekçelerle tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler, İslami ilimleri kendi ülkelerinde yanlış ve radikal din yorumları veya hiç din eğitimi olmaması ve din karşıtlığı sorunları gibi nedenlerle tercih ettiklerini ifade etmektedirler. Bu sebeplerin arkasında öğrencilerin kendi ülkelerinde yaşadıkları sorunlar ve kendi özel ilgileri bulunmaktadır. Afganistan'da Taliban'ın baskıcı, tek tiplendirici ve şiddet içeren İslam anlayışı, bölgedeki

arayış içinde olan öğrencileri farklı ve özgür din yorumlarını öğrenme süreçlerine yönelmektedir. Afganistan'da din eğitiminin verildiği kurumlar olan medreselerin Taliban kontrolünde olması, bölgedeki öğrencilerin Türkiye'ye yönelmelerine neden olmaktadır.

Günümüzde iletişim araçlarının farklı ülke ve kültürler hakkında hızlı ve güncel şekilde bilgiler aktarılmasını imkân vermektedir. Bir kısım öğrenci İslami ilimler tercihlerinde, yüksek din öğretimi almak istediklerini ve adı da İslami ilimler olan bir okulu seçtiklerini belirtmektedir. Din eğitimi tercihlerinde öğrencilerin daha önce aldıkları din eğitimi yeterli görmeyip daha derin düzeyde eğitim almak istemeleri belirgindir.

Ülkenin sosyoekonomik durumu, siyasi yönetimi, coğrafyası, iş imkânları, inanç durumu ve üniversitenin eğitim imkânları başta olmak üzere mesleki beklenti ve bireysel farklılıklar gibi faktörler öğrencilerin tercihlerinde belirleyici olmaktadır. Öğrencilerin Türkiye ile ilgili tercihlerine baktığımızda ortak inanç ve kültürel değerlerin daha baskın olduğu görülmektedir. İslam dünyasının lokomotif gibi görülen Türkiye, birçok alanda gelişmiş Batı dünyası ile bir köprü işlevi görmektedir. Öğrencilerin Türkiye'de kendi inanç ve kültürel dünyaları ile uyumlu bir yaşamla karşılaşma beklentileri onların tercihlerinde bariz şekilde öne çıkmaktadır. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türki cumhuriyetler ve diğer Müslüman ülkelerden olması Türkiye'nin "İslam ve modernlik" bağlamında model bir ülke olarak yumuşak bir güç oluşturduğunu göstermektedir. İslamın Türkiye yorumu, diğer İslam dünyası ülkelerinde yaşayan genç nesiller için çekici geldiğini göstermektedir. Diğer yönden uluslararası öğrenciler, Batı dünyası ile kendi ülkeleri arasında bir köprü olarak gördükleri Türkiye'de sosyal dışlanmışlık hissini yaşamadıkları/yaşamayacakları beklentileri ile tercihlerini Türk üniversitelerinden yana kullanmaktadırlar.

Özetle uluslararası öğrencilerin Türk üniversitelerini Türkiye'deki eğitimi kaliteli görmeleri, dini ve kültürel yakınlık, ülkenin gelişmişlik düzeyi, siyasi yönetim biçimi ve zorunlu göç gibi teşvik edici ve çekici faktörlerle seçtikleri görülmektedir.

Tablo 3: Görüşülen Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İçin Türkiye'yi Tercih Nedenleri

Tema	Görüşülen Uluslararası Öğrencilerin Üniversite Eğitimi İçin Türkiye'yi Tercih Nedenleri
Ülkesindeki Terör	"Lisedeki öğretmenimiz islamı daha iyi anlamak ve din eğitimi için Türkiye'yi tavsiye ediyordu. Taliban kendi gibi düşünemeyenlere baskı uygulayıp ölümlerle tehdit etmektedir. UÖ1/E "Taliban korkusuyla ülkemden ayrıldım." UÖ5/E "Afganistan'da okumak istiyordum fakat Taliban kendi safına katmak istedi. Katılmamak için Türkiye'ye geldim. Tek sebep Taliban'dan kurtulmak için." UÖ5/E / "Taliban'dan dolayı." UÖ4/E
Ülkesindeki Savaş	"Savaş nedeniyle." UÖ8/E / "Savaş sebebiyle" UÖ9/E / "Ülkemde savaş olduğu için. Cahil kalmamak için" UÖ6/K "Savaş nedeniyle" UÖ7/K "Savaş sebebiyle diğer ülkelere gidemedik. Onlar bize kucak açmadılar, Türkiye'ye ve Türk halkına teşekkür ederiz." UÖ10/E
Fakültenin İsmi	"İsminin İslami ilimler olması" UÖ13/E /Fakültenin adı da İslami ilimler olması hasebiyle bana daha cazip geldi." UÖ11/E
Ekonomik ve İş	"Türkiye'de bir üniversite bitirdiğimde ülkeme döndüğümde iş imkânı daha fazla olduğu" UÖ4/E "Türkiye'de eğitim masrafları ucuz olduğu için" UÖ16/K / Çalışma imkânı. UÖ3/E
Mezhep ve Etnik	"Ülkemde Şii ağırlık eğitim olduğu için ve Ailem Türkiye'de yaşadığı için." UÖ14/E "Türkmen olduğum için Türkiye'yi seçtim." UÖ15/E
Sahih İslamı Öğrenme	"Kralıklarla yönetilen devletlerde sıkıntı olabileceğini özgürlükler ülkesi Türkiye'de islamı daha iyi öğrenirim" UÖ11/E "Objektif şekilde islamı temel kaynaklarından öğrenmek" UÖ13/E /"Bizim bölgemizde din öğretimi gerçek olarak değil çarpıtılarak anlatılmaktadır. Taliban cihat yapıyoruz diyerek kendi halkına kurşun sıkıyor. Hakikaten İslam böyle bir şeyi emreder mi? Afganistan'da cami görevlilerin çoğunluğu Taliban taraftarıdır. Farklı din adamlarından ve kitaplardan Taliban ve taraftarlarının hata yaptıklarını öğrendik. Adı İslami ilimler fakültesinde okumaya karar verdim." UÖ2/E
Yetersiz Din Eğitimi	"Memleketimde kalsaydım. İslami ilimler yüzeysele kalacaktı. Okullarımızda din dersleri yok. Din eğitimi kısmen camilerde yapılmaktadır. UÖ12/E
İlmin İleri Olması	"İlmi yönden geri kalmışlık vardır. Türkiye daha ileri seviyede olduğu için." UÖ12/E /Türkmenistan'da bir arkadaş "Türkiye'de ilim buradan daha ileri" dedi. Ben de burayı tercih ettim." UÖ13/E /"Arkadaşlarıma Türkiye ve eğitim durumunu sorduğumda onlar iyidir şeklinde tavsiyede bulundular." UÖ3/E

3.ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YÜKSEK DİN EĞİTİMİNDEN BEKLENTİLERİ: NİÇİN YÜKSEK DİN EĞİTİMİ ALMAK İSTİYORLAR?

Uluslararası öğrencilerin niçin İslami ilimler okumak istedikleri sorusuna verdikleri cevaplar genel bağlamda iki ana ekseninde yoğunlaşmaktadır. Bunların birincisi dini bilgilerini sahit kaynaklardan derinleştirmek, ikincisi ise, mesleki beklentiler oluşturmaktadır. Öğrenciler, İslami İlimlerde okumayı, daha önce kısmen gördükleri din eğitimlerini daha ileri seviyede almak ve ideolojik/siyasi tavırlı bir İslam öğretisi yerine doğrudan sahit İslami kaynaklardan öğrenmek maksadıyla tercih ettiklerini belirtmektedirler. Kendi ülkelerinin geri kalmışlığıyla yanlış din eğitimi arasında bir ilişki görmeleri, onları farklı arayışlara itmiştir. Bunun yanında mesleki beklentilerle kendilerini iyi yetiştirerek ileride kendi ülkelerinde din görevlisi olarak hizmet etmek istemektedirler. Köylü'nün (2001, 138) araştırmasında öğrencilerin yaklaşık yüzde doksanın az yada çok daha önce bir din eğitimi aldıkları belirtilmektedir. Aynı çalışmada öğrencilerin yüzde 87'si yüksek din eğitimi alma nedeni olarak dini bilgisini arttırmak yer almaktadır. Öğrenciler İslami İlimlerde okuyarak dindarlıklarının daha ileri bir seviyeye ulaşacağını düşünmektedirler. Güllü'nün (2010) Erciyes Üniversitesi İlahiyat fakültesinde okuyan uluslararası öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin yüzde 77,9'u İlahiyat eğitimlerinin dindarlıklarına katkı sağladığını düşünmektedirler.

İslami ilimleri tercih eden uluslararası öğrencilerin daha önce seviyeleri farklı da olsa din eğitimi gördükleri Türkiye'de ise aldıkları eğitimleri daha ilerletme ve mesleki olarak kendilerini geliştirme beklentileri içinde oldukları görülmektedir. Bununla birlikte öğrenciler ülkelerinin ve İslam dünyasının sorunlarına çözüm üretmesinde aldıkları din eğitimlerinin büyük fayda sağlayacağını düşünmektedirler. Bazı kız öğrenciler kadınların din eğitiminde daha aktif olmak gibi beklentiler taşımaktalar. Özetle öğrenciler yüksek din eğitiminden öncelikle bireysel olarak kendilerini geliştirmeyi, daha sonra ise ülkeleri ve toplumlarına hizmet için mesleki gelişimlerini sağlama beklentisi göstermektedirler. Bunlar öğrencilerin motivasyonunu sağlamada daha cazip beklentileri ifade etmektedir.

Tablo 4: Görüşülen Uluslararası Öğrencilerin Yüksek Din Eğitimi Beklentileri

Tema	Görüşülen Uluslararası Öğrencilerin Yüksek Din Eğitimi Beklentileri
Dini Bilgisini Arttırma	"Dini konularda çok bilgili değildim, bilgilerimi arttırmak istiyorum." UÖ16/K /"Burada kendimi yetiştirip ülkeme döndüğümde vatandaşlarımızı dine davet etmek istiyorum." UÖ12/E "İslamı öğrenip ülkeme döndükten sonra İslamı en iyi yaşayacağımı ve anlatacağımı inanmaktayım. Taliban islamı sadece cihattan ibaretmiş gibi gösteriyor. Pakistan'a giden ve orada islamı ilimler okuyan öğrenciler geri döndüklerinde Talibanın saflarına katılıyorlar." UÖ4/E /"Ülkemde insanların inançları zayıf. Kendimi İslami yönden geliştirmek daha sonra ülkeme dönerek islamı ülkemdeki insanlara anlatmak." UÖ14/E /"İslamı çok iyi öğrenip başta kendim iyiyi kötüden ayırt etmek istiyorum." UÖ5/E /Kendimi İslami yönden geliştirmek daha sonra ülkeme dönerek islamı ülkemdeki insanlara anlatmak." UÖ14/E /"İslamı öğrenip ülkeme döndükten sonra İslamı en iyi yaşayacağımı ve anlatacağımı inanmaktayım. UÖ4/E "Suriye'de insanlar cahil kaldı. Orada insanlara Kur'an ve Sünnete göre islamı anlatmak" UÖ19/K
Yanlış dini inanç ve bilgileri düzeltme	
Dini tebliğ	
İmam, Öğretmen, Akademisyen Olmak	"Kur'an hocası olmak istiyorum." UÖ7/K /"Öğretmen ya da üniversitede hoca olmak istiyorum." UÖ2/E /"Öğretmen olmak istiyorum." UÖ1/E "Ülkemde Kur'an öğretmeni olmak" UÖ10/E
İyi İnsan Olma	"İslami ilimlerle düzgün bir insan olacağımı düşünerek geldim, ileride memleketimde imam ve öğretmen olmak istiyorum." UÖ15/E "Kadınlarımızı din yönden aydınlatmak istiyorum. Kuran öğrenimi hizmetlerini en güzel yerine getirmek istiyorum." UÖ6/K "Müslümanlar sıkıntı çekmekte. Kendimi yetiştirerek Müslümanların sıkıntılarını aşmaları için çalışmak için. UÖ8/E "Memleketimde öğretmen olmak" UÖ13/E "Dini öğrenmek ve Türkiye'de din kültürü öğretmeni olmak" UÖ14/E "İslami ilimleri ülkemin dışında başka bir ülkede okuyup ülkeme döndüğüm zaman din eğitimine katkı sağlamaktır." UÖ3/E "Kendimi İslami yönden daha iyi yetiştirmek için" "Arapça öğretmeni/akademisyen" UÖ9/E
Dini Tebliğ	
İslam Dünyasının Sorunlarını Çözmek	

Sonuç ve Öneriler

Yüksek din eğitimi için Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrenciler, Türkiye'yi Müslüman, gelişmiş, özgür, huzurlu, demokratik ve turistik bir ülke olarak görmektedirler. Daha çok sosyo-ekonomik düzeyi düşük ülkelere gelen öğrenciler Türkiye'yi kendi ülkelerine göre güvenli, gelişmiş ve Batı'ya açılan bir kapı olarak görmektedirler. Bu bağlamda uluslararası öğrenciler Türkiye hakkında olumlu bir algıya sahiptir. Türkiye'yi inanç ve kültürel yakınlık hissiyatı ile tercih eden öğrencilerin İslami İlimler fakültesini tercihleri ise bilinçli ve kendi iradeleri ile olduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler İlahiyat yerine İslami İlimler

Fakültesini bilinçli şekilde seçtiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ülkelerinde özgür şekilde din eğitimi alamadıkları yâda baskı gördükleri, bu nedenle özgür bir ülkede daha iyi bir din eğitimi almak istedikleri görülmüştür. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden Türkiye'nin "İslam ülkesi olması ve özgür olması" yoğun biçimde öğrenci tercihlerinde belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında kendi ülkelerinde din eğitiminin yasak yâda yetersiz oluşu, baskıcı ve şiddet eğilimli din anlayışlarının hâkim olması, farklı din yorumlarını öğrenme isteği, kendi ülkesinde eğitimin pahalı Türkiye'de ise ucuz olması, yine ülkemizde hem okuma hem çalışma imkânlarına aynı anda sahip olmaları gibi sebepler uluslararası öğrenciler için Türkiye'de yüksek din öğretimini daha cazip kılmaktadır. Öğrencilerin gelecek ve mesleki beklentileri, yüksek din eğitimi aldıktan sonra kendi ülkelerinde öğretmen, imam ve Kur'an öğreticisi gibi görevler yapma yönündedir. Bazı öğrenciler, din eğitimi yalnızca mesleki bir beklenti için değil, aynı zamanda İslam dünyası ve kendi ülkelerinde Müslüman halkların içine düştükleri sorunların çözümünde katkı sağlayacağı beklentisi ile de aldıklarını belirtmişlerdir. Yaptığımız görüşmelerden elde ettiğimiz verilere ve gözlemlediklerimize göre öğrencilerin Türkiye'de yüksek din eğitimi beklentilerinin karşılandığı, ülke, şehir ve fakülte ile ciddi bir sorunla karşılaşmadıkları görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin fakülte beklentilerinin büyük oranda karşılandığı söylenebilir. Son olarak araştırma süreci tecrübeleri ve sonuçlarına göre şu önerilerde bulunabiliriz:

- Uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercihleri kendi imkânlarıyla gerçekleştiği için İlahiyat/İslami İlimler fakültelerini tanıtıcı farklı dillerde internet siteleri hazırlanmalıdır.
- Uluslararası öğrencilerin sorunlarıyla doğrudan ilgilenecek fakülte düzeyinde bir danışmanlık sistemi kurulmalıdır.
- Yüksek din eğitimi alan uluslararası öğrencilerle ilgili literatürün zenginleştirilmesi için YÖK, Diyanet İşleri Başkanlığı, Üniversiteler ve STK'ların bu alanda akademik araştırmalarını arttırması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Araştırma Proje Raporu, (2015). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler için Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*. Ankara: TC Kalkınma Bakanlığı.
- Becker, R.; Kolster, R. (2012). *International Student Recruitment: Policies and Developments in Selected Countries*, Netherlands Organisation for international cooperation in higher education (NUFFIC). Hollanda.
- Çetinsaya, Gökhan (2014). *Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler*. Eskişehir: YÖK Yayınları
- Demirhan, Kamil (2017). *Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açından Düşünmek. ICMEB17 Özel Sayısı*, Ankara: Buluş Tasarım ve Baskı Hizmetleri.
- Funch, Keith F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. (Çev.: Dursun Bayrak, H.Bader Arslan, Zeynep Akyüz), Ankara: Siyasal Kitapevi
- Ger A.M, Hamide Ertapınar, Aysin Kaplan Sayi, Hande Tanberk Suna, Zeynep Ocak, Zeynep Gonca Akdemir (2017). *Uluslararası Öğrencilerin Üniversite ve Ülke Seçimini Etkileyen Faktörler*. Editör: Ahmet Metin GER, Hamide Ertepinar, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul: CB Basım Evi.
- Güllü, İsmail (2010). İlahiyat Fakültelerinde Okuyan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Dini Sosyalleşmeleri Üzerine Bir Araştırma (Erciyes Üniversitesi Örneği). *Toplum Bilimleri Dergisi*, 4 (7) s.211-227.
- Gültekin, Mehmet (2016). Yabancı Uyruklu Öğretmen Adaylarının Türkiye'deki Eğitimlerine Yönelik Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (4), 7-20.
- Köylü, Mustafa (2001). O.M.U. İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin fakülte Hakkında Düşünce, Sorun ve Beklentileri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, S.12-13, s.131-153.
- Özoğlu, M.; Gür,B.; Coşkun, İ. (2012). *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*. Ankara: SETA.